

رفتارهای پرخطر پیامد عضویت در شبکه‌های مجازی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز گنبد کاووس)

علیرضا قربانی^۱، مصطفی خسروی^۲

تاریخ دریافت: ۹۶/۴/۲۵ تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۰/۸

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر انجام یافته است. روش پژوهش پیمایشی با طرح تحقیق مقطعی است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان کارشناسی دانشگاه پیام نور مرکز گنبد کاووس به تعداد ۲۰۰۰ نفر است که با استفاده از فرمول کوکران یک نمونه ۳۱۳ نفری از آن با استفاده از نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی و تصادفی انتخاب شده است. ابزار تحقیق شامل سه پرسشنامه: اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی مجازی و پرسشنامه استاندارد رفتارهای پرخطر می‌باشد. کار تجزیه و تحلیل و پردازش داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شده است. یافته‌ها نشان دادند: بین استفاده از شبکه اجتماعی مجازی و وقوع رفتار پرخطر (انحراف جنسی و خودکشی) با توجه به مقدار معنی داری (۰.۰۲۰) برای انحراف جنسی و ۰.۰۶۲ برای خودکشی) رابطه‌ای وجود ندارد (مقادیر کمتر یا مساوی ۰.۰۵). اما در دو رفتار پرخطر خشونت و مصرف مواد مخدر این رابطه معنادار بوده است. به طوری که مقدار معنی داری در هر دو رفتار ۰.۰۰۰ شده است. با توجه به مقدار ضریب همبستگی شدت این دو رفتار پرخطر متوسط رو به پایین می‌باشد (برای متغیر خشونت مقدار ضریب ۰.۳۹ و برای متغیر مصرف مواد مخدر، مقدار ضریب ۰.۲۴ می‌باشد). هم چنین نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که نوع و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی توان پیش‌بینی وقوع رفتارهای پرخطر را دارند.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، مجازی، رفتارهای پرخطر، دانشجویان، دانشگاه

۱ عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول)؛ پست الکترونیکی: It_ghorbani@yahoo.com
۲ عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه پیام نور؛ پست الکترونیکی: m.khosravi@golestan.pnu.ac.ir

مقدمه

رفتارهای پرخطر در بین جوانان یکی از مهم ترین مسائل بهداشتی و اجتماعی جوامع کنونی است که بر فرد، خانواده و جامعه تأثیر می گذارد (جانستون، اومالی و بچمن^۱، ۲۰۰۲). رفتارهای پرخطر، رفتارهایی هستند که زندگی دیگران را مختل می کند و ممکن است به اشخاص و یا اموال آنان آسیب برساند. این رفتارها شامل تخطی از قانون، نظیر تخریب اموال، سرقت، خشونت یا استفاده از سیگار، الکل، مصرف مواد مخدر، فرار از مدرسه، آتش افروزی، و تجاوز به عنف یا تهدیدو مانند آن می شود (ماستن^۲، ۱۹۹۱).

مفهوم گسترده رفتار پر خطر^۳، سلسله ای از رفتارها را در بر می گیرد که نه تنها برای فرد درگیر در این رفتار و افراد مهم زندگی وی زبان های جدی به بار می آورد، بلکه باعث صدمه غیر عمدی به افراد بیگانه دیگر نیز می شود (بویر^۴، ۲۰۰۶). تحقیقات نشان می دهند که متداول ترین وقوع این رفتارها در محیط دانشگاه است (بولو^۵، ۲۰۰۵). کار^۶ و گرور^۷ (۲۰۰۳) خطر پذیری را به رفتارهایی اطلاق می کنند که احتمال نتایج منفی و مخرب جسمی، روان شناختی و اجتماعی را برای فرد افزایش دهد. امروزه رفتارهای پر خطر به رفتارهایی گفته می شود که سلامت و بهزیستی نوجوانان، جوانان و سایر افراد جامعه را در معرض خطر قرار دهد (ماهر، ۱۳۸۳). بررسی رفتارهای پرخطر از حیث نتایجی که برای زندگی، سلامتی و رشد روانی و اجتماعی (فرد) به همراه می آورد از قبیل: بیماری های روحی و روانی هم چون افسردگی، ناخوشی و حتی مرگ (ایروین^۸، ۱۹۹۳)، ایدز و بیماری های جنسی (مارکوویز^۹ و گالبن^{۱۰}، ۲۰۰۴)، ترک تحصیل، عدم موفقیت تحصیلی و شغلی (جسور^{۱۱}، ۱۹۹۲) و درگیری در جرائم مختلف دارای اهمیت است. مصرف مواد مخدر، خشونت و رفتارهای جنسی عامل بسیاری از مرگ و میرهای سنین نوجوانی و اوایل بزرگسالی است (لیند برگ^{۱۲}، بوگست^{۱۳} و ویلیامز، ۲۰۰۰؛ به نقل از زاده محمدی و احمد آبادی، ۱۳۸۸).

نوجوانان و جوانان معمولاً در معرض تغییرات شدید شرایط اجتماعی می باشند که در سال های اخیر رخ داده اند. این تغییرات می توانند تأثیر عمیقی روی رفتارهای آسیب زا و پرخطر داشته باشند (بیرشک و بخشانی، ۱۳۸۲؛ بخشانی، ۱۳۸۱؛ سازمان جهانی بهداشت، ۱۳۷۹). از دیدگاه جامعه شناختی، رفتار پرخطر با ضعیف شدن نظارت خانواده و گسترش روابط با گروه های مختلفی از همالان، فشارهای اجتماعی ایجاد می شود. بسیاری از نوجوانان و جوانان با ضربه ی عاطفی ناشی از هم پاشیدگی خانواده و تغییرات مکرر در

1 Johnston, O'Malley & Bachman

2 Masten

3 Risky Behavior

4 Boyer

5 Buelow

6 Carr

7 Grover

8 Irwin

9 Marquez

10 Galbon

11 Jessor

12 Lindberg

13 Boggest

ساختار خانواده، خودشان را تحت فشار می‌بینند و با ورود زودرس به حیطه تمایلات جنسی و استعمال مواد، از خود واکنش نشان می‌دهند (سیگل^۱، ۱۹۹۷). از علایم گذر یا انتقال از دوره نوجوانی به بزرگسالی، پذیرفته شدن در دانشگاه است و یکی از خصوصیات این دوره، رسیدن به استقلال نو پدید می‌آید که تحت تاثیر آن دانشجویان، خودمختاری بیشتری در سبک‌های زندگی و رفتارهای شان احساس کرده و بسیاری از آن‌ها گرایش بیشتری به سمت رفتارهای ناسالم و سبک‌های پرخطر پیدا می‌کنند (رینسبورگ و سوروجلا^۲، ۲۰۱۳). دوران دانشجویی یکی از مهم‌ترین دورانی است که برای اکثر جوانان بوجود می‌آید. این دوره به دلیل گذر از دوراهی نوجوانی و وارد شدن به جوانی، نقش مهمی در شکل‌گیری زندگی شغلی و اجتماعی آتی ایفا می‌کند. نهادینه کردن ارزش‌ها می‌تواند سطح تعهدات دانشجویان با ارزش‌ها و نهادهای عرفی را افزایش دهد و در نتیجه موجب کاهش رفتارهای پرخطر شود (علیوردی نیا و همکاران، ۱۳۹۰).

اصطلاح شبکه‌های اجتماعی^۳ را برای نخستین بار "چی‌ای بارنز"^۴ در سال ۱۹۵۴ طرح کرد. در تئوری شبکه اجتماعی سنتی، یک شبکه اجتماعی به این صورت تعریف می‌شود که یک مجموعه ای از نهادهای اجتماعی که شامل مردم و سازمان‌ها که به وسیله مجموعه ای از روابط معنی دار اجتماعی به هم متصل اند و با هم در به اشتراک گذاشتن ارزش‌ها تعامل دارند. شکل سنتی خدمت شبکه اجتماعی بر انواع روابط هم چون دوستی‌ها و روابط چهره به چهره متمرکز است اما خدمات شبکه اجتماعی امروزه بیشتر بر جامعه مجازی آنلاین و ارتباطات کامپیوتری و واسط متمرکز است (معمار و همکاران، ۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی اینترنتی پایگاه یا مجموعه پایگاه‌هایی هستند که امکانی فراهم می‌آورد تا کاربران بتوانند علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک بگذارند و دیگران هم این افکار و فعالیت‌ها را با آنان سهیم شوند. یک شبکه اجتماعی، مجموعه ای از سرویس‌های مبتنی بر وب است که این امکان را برای اشخاص فراهم می‌آورد که توصیفات عمومی یا خصوصی برای خود ایجاد کنند، یا با دیگر اعضای شبکه ارتباط برقرار کنند، منابع خود را با آن‌ها به اشتراک بگذارند و از میان توصیفات عمومی دیگر افراد، برای یافتن اتصالات جدید استفاده کنند (بوید^۵ و الیسون^۶، ۲۰۰۷). در واقع شبکه‌های اجتماعی برای افزایش و تقویت تعاملات اجتماعی در فضای مجازی طراحی شده اند. به طور کلی از طریق اطلاعاتی که بر روی پروفایل افراد قرار می‌گیرد مانند عکس کاربر، اطلاعات شخصی و علایق، برقراری ارتباط تسهیل می‌گردد. کاربران می‌توانند پروفایل‌های دیگران را ببینند و از طریق برنامه‌های کاربردی مختلف مانند ایمیل و چت با یکدیگر ارتباط برقرار کنند (پمپک^۷ و همکاران، ۲۰۰۹). اینترنت و شبکه‌های اجتماعی اینترنتی محصول درهم شکستگی هستی‌شناختی و پیچیده‌تر شدن فزاینده تفاوت‌های فردی هستند و با آن سنخیت تام دارند (تورن، ۱۳۸۰). فرد در دوره مدرنیته از جا کنده می‌شود و اضطراب‌های وی افزایش

1 Siegel

2 Rensburg, Surujlal

3 Social Networks

4 J.A.Barnes

5 Boyd

6 Ellison

7 Pempek

پیدا می‌کند. اینترنت نه تنها این وضع را متحول کرد؛ بلکه به آن شدت بخشید. در این‌جا ساختار و فردیت به هم می‌رسند و تماماً مهم‌ترین جنبه پست مدرنیستی اینترنت را می‌سازند. امکانات موجود برای انتخاب انواع متفاوت خروجی‌های اینترنت نه تنها فردیت کاربران را تقویت می‌کند؛ بلکه موجب تکثر بیشتر می‌شود. در عین حال، هم زمان با افزایش میزان تفاوت‌ها در اثر رشد استفاده عمومی از اینترنت، جهان‌بینی‌های افراد واگراتر^۱ می‌شود (گیبینز و ریمر، ۱۳۸۸). تماماً سه ویژگی اینترنت و شبکه‌های اجتماعی را بیان می‌کند: به هم فشردگی فضا-زمان، حس نکردن مکان و محدوده‌های محو شده و جماعت تغییر یافته (پراپروتینیک، ۲۰۰۴). بیشتر تحقیقات انجام شده در مورد اینترنت نشان می‌دهد اکثریت کاربران اینترنت در ایران به نسل جوان تعلق دارد. فارغ از شکاف‌های به وجود آمده ناشی از فرایند رسانه‌های نوین، شکاف نسلی موجود ناشی از تحولات ساختاری و جمعیتی جامعه ایران باعث شده است انتقال ارزش‌ها و آموزه‌ها در قالب سنت، از نسلی به نسل دیگر با اختلال رو به رو شود. این پدیده از یک سو، به روند انتقال فرهنگ آسیب می‌رساند و از سوی دیگر، حافظه تاریخی را مختل می‌سازد و بدین ترتیب، انتقال تجربیات سیاسی و فرهنگی دوره‌های پیشین به زمان حاضر با دشواری انجام می‌شود (ربیعی، ۱۳۸۷). تعداد زیادی از مطالعات تجربی انجام شده در خارج از کشور به تبیین انواع رفتارهای پرخطر با رویکرد جرم‌شناسی جامعه‌شناختی پرداخته‌اند (ایکرز و همکاران، ۱۹۸۵؛ اگنیو و وایت، ۱۹۹۲؛ برزینا^۲، ۱۹۹۶؛ های نی، ۲۰۰۲؛ استیوارت و همکارانش، ۲۰۰۲؛ زاگرم، ۲۰۰۷؛ گراد و همکاران، ۲۰۰۸؛ مایز و همکاران، ۲۰۱۰؛ کراگیس و همکاران، ۲۰۱۱؛ بیکر و همکاران، ۲۰۱۲). در تحقیقات داخلی نیز می‌توان به پژوهش‌های (سراج زاده و فیضی، ۱۳۸۶؛ شمس‌علیزاده و همکاران، ۱۳۸۷؛ علیوردی نیا و همی، ۱۳۹۲؛ علیوردی نیا، ۱۳۹۳؛ مهرابی و همکاران، ۱۳۸۹؛ شکیب و همکاران، ۱۳۸۶؛ سراوانی و همکاران، ۱۳۸۶؛ شریف زاده و همکاران، ۱۳۸۶؛ مباحثی، ۱۳۸۴؛ میرزایی، ۱۳۸۶؛ یوسفی و همکاران، ۱۳۸۶ و ثناگوی محرز و همکاران، ۱۳۸۶) اشاره نمود.

دانشجویان سرمایه‌های جامعه می‌باشند و سلامت روح و جسم آن‌ها تضمین سلامت و آینده است. شیوع روز افزون رفتارهای پرخطر برابر است با هدر رفتن پتانسیل‌های خلاق و سازنده‌ی جامعه و عوارض بسیار ناخوشایندی به همراه دارد که جبران آن هزینه‌های فراوانی را می‌طلبد. همه کسانی که به نحوی از انحاء با دانشجویان سرو کار دارند، لزوم آشنایی با مسائل و مشکلاتی که در واقع شالوده بحران‌های رفتاری به ویژه رفتار اجتماعی آنان است، برای شان امری ضروری است و هر گونه عدم آشنایی با این مسائل ممکن است سبب تشدید واکنش‌های زمینه ساز در بروز رفتارهای غیر عادی خطرناکی شود که می‌تواند دامنگیر جامعه هم گردد (علیوردی نیا، ۱۳۹۰). بررسی‌های انجام شده در حوزه مطالعاتی مرتبط با رفتارهای پرخطر نشان می‌دهد که در ایران بیشتر پژوهش‌ها از دیدگاه روان‌شناختی و پزشکی به مسئله [فوق] پرداخته‌اند و بسیاری از آن‌ها در سطح توصیفی قرار داشته‌اند. به جز تعداد اندکی، اکثر پژوهش‌ها از منظر علوم پزشکی

1 Divergence
2 Tombaugh
3 Brezina

بوده و از تحلیل اجتماعی لازم برخوردار نیست در صورتی که رفتارهای پرخطر، یک مسئله اجتماعی است (علی‌وردی نیا، ۱۳۹۳). به رغم مطالعات فراوان انجام شده درباره شبکه‌های اجتماعی مجازی و گاه‌ا اشاره به نقش آن در ایجاد رفتارهای پرخطر، مطالعه ای به صورت دقیق در این زمینه بررسی نشده است. هم چنین مطالعه ای که رابطه بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر را نشان دهد، انجام نشده است. بنابر این تحقیق در پی پاسخ به این سؤال اصلی می‌باشد که آیا عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی در وقوع رفتارهای پرخطر نقش دارد؟

دیدگاه نظری

در مورد تاریخچه شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی مجازی اینترنتی، به اعتقاد کاستلز در نیمه دوم دهه ۱۹۹۰، سیستم ارتباط الکترونیکی جدیدی شکل گرفت که از ترکیب رسانه‌های همگانی جهانی و سفارشی و ارتباط کامپیوتری تشکیل شده بود. ویژگی این سیستم جدید قلمرو ارتباط الکترونیکی را به کل زندگی گسترش داد (کاستلز، ۱۳۹۰: ۴۲۲). شبکه ای شدن جامعه امروز، معنای همه چیز و هر چیزی را مورد باز اندیشی قرار داده و مفاهیم تازه ای را نیز ایجاد کرده است (عاملی، ۱۳۸۸: ۴). نظریه جامعه شبکه ای تأثیر شبکه‌های اجتماعی اینترنتی را بر همه ابعاد زندگی نشان داده و مطرح می‌کند که چگونه شبکه‌های اجتماعی اینترنتی سبب تغییر سبک زندگی افراد می‌شود (بشیر و افراسیابی، ۱۳۹۱). برای تحلیل رابطه میان شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و این تغییر باید اجزای مختلف شبکه‌های اجتماعی اینترنتی را به درستی بشناسیم. جکسون (۱۹۹۷) معتقد است برای تحلیل شبکه‌های اجتماعی اینترنتی باید به برخی اصطلاحات پایه توجه کرد. این اصطلاحات عبارتند از:

۱. بازیگران یا گره‌ها^۱ که به واحدهایی در شبکه اشاره دارند که دارای برخی خصصیت‌ها هستند و واحدها با آن خصصیت‌ها به مثابه عضوی از طبقه هم‌ارز تلقی می‌شوند.
۲. روابط^۲ که پیوندهایی درونی و بیرونی هستند.
۳. ویژگی‌ها^۳ که در واقع استفاده از فنون طراحی مانند رنگ، متن و قالب بندی^۴ هستند.
۴. شبکه که گره‌ها یا بازیگران را به هم مرتبط می‌کند و در نهایت؛
۵. ساختار شبکه^۵ که ترکیب آرایش و رشته‌های میان گره‌ها یا بازیگران شبکه است (عاملی، ۱۳۸۸: ۵۲). در این میان نظریه دو جهانی شدن بستر مناسبی را برای تحلیل عملکرد بازیگران در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی فراهم می‌کند. بر اساس این نظریه ظهور جهان مجازی به موازات جهان فیزیکی، ترکیب‌های پنج‌گانه ای را موجب شده که تغییراتی بزرگ و پارادایمیک در فضای زندگی بوجود آورده و عبارتند از:

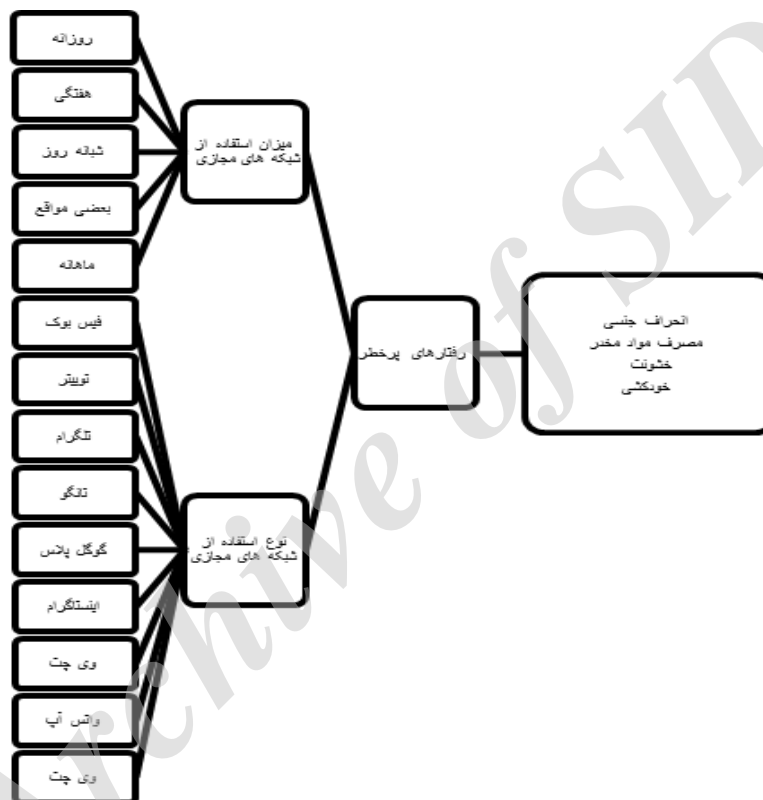
1 Nodes
2 Relations
3 Attribute
4 Formatting
5 Network Structure

۱. فیزیکی- مجازی شدن ارتباطات انسانی به معنای خارج شدن ارتباطات انسانی از قلمرو و جبر زمان و مکان فیزیکی خارج در اثر گسترش استفاده از ابزارهای فناورانه ارتباطی به ویژه ابزارهای ارتباطی مبتنی بر شبکه اینترنت.
 ۲. فیزیکی- مجازی شدن زمان به معنای تغییر مفهوم زمان در جهان دو فضایی شده که برخوردار از ظرفیت هندسی همزمان بوده و منجر به انباشت ظرفیت‌های زمانی می‌شود.
 ۳. فیزیکی- مجازی شدن کار به معنای تبعیت کار از منطق عددی که بر خلاف کار فیزیکی که منعکس کننده زمان کامل انجام کار است، منجر به ارزش کامل زمان می‌شود.
 ۴. فیزیکی- مجازی شدن فرهنگ به معنای جدا شدن فرهنگ از خصیصه‌های چسبیده به جغرافیا و برخورداری فرهنگ از ویژگی سرعت و حرکت شتابان و لحظه‌ای.
 ۵. فیزیکی- مجازی شدن تعلقات و وابستگی‌ها به معنای ایجاد ظرفیتی به وسعت همه جهان برای حرکت جمعیت و تعلقات فرهنگی و اجتماعی (عاملی، ۱۳۸۸: ۲۳-۱۹؛ به نقل از بشیر و افراسیابی، ۱۳۹۱). نتیجه گسترش جوامع مجازی، دگرگون شدن زندگی بشری به گونه‌ای است که مناطق از معنای فرهنگی، تاریخی و جغرافیایی خود تهی شده و در شبکه‌های کارکردی گنجانده می‌شوند (کاستلز، ۱۳۹۰: ۴۳۴). بنابر این با استفاده از این نظریه می‌توان تبیین کرد که چگونه بازیگران شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، با حضور در فضای دو جهانی شده در معرض تغییر نمادهای فرهنگی مرتبط با زندگی قرار گرفته و تاثیرات حضور در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی را از طریق نوع روابط خود و چگونگی ویژگی‌های مربوط به قالب بندی صفحه کاربردی از یک سو در جوامع مجازی به ظهور گذاشته و از دیگر سو برخی از این تاثیرات را در زندگی خود در جهان خارج به عرصه نمایش می‌گذارند (عاملی، ۱۳۸۸: ۳۸).
- مهم ترین مثال برای حوزه‌ی عمومی در اینترنت، امکان شکل‌گیری اجتماعات مجازی است، که با ایجاد شبکه‌های روابط اجتماعی به بحث و گفتگوی اینترنتی و تعامل با هم می‌پردازند (پاپاچاری، ۲۰۰۴: ۳۸۴) و نظر "راین گلد دارای اجزاء زیر می‌باشد (گاتیکر، ۲۰۰۱: ۱۶۸):
- الف: روابط بین فردی که شبکه‌ای اجتماع را بر می‌سازد. ب: دسترسی آسان و آزاد جهت دسترسی به اجتماع. پ: ملاقات‌های شخصی. ت: دیالوگ، باز خورد و تقسیم جزئیات. ث: یک تاریخ مشترک.
- هابرماس معتقد است تبلیغات، حقایق ساختگی، انجام گفتگوهای صادقانه را دشوار کرده و دسترسی به اجماع عملاً غیر ممکن به نظر می‌رسد (پوستر^۱، ۱۹۹۵؛ به نقل از ساروخانی و همکاران، ۱۳۸۸). از این دید سیلان فزاینده اطلاعات موجود در اینترنت موجب گردیده است تا مردم دچار نوعی کرحتی و بی‌حسی ناشی از زیاده‌خوری و اشباع شدن از انبوهی از اطلاعات غیر ضروری و اغلب نادرست و بی‌اعتبار شوند و بواسطه عرضه مفهومی نادرست از ماهیت عملکرد سیاسی موثر، اندیشه افراد را از مسائل و اصلاحات اجتماعی نیازمند کنش جمعی دور می‌سازند (مینیاپلیس^۲، ۲۰۰۲؛ به نقل از ساروخانی و همکاران، ۱۳۸۸).

1Poster

2 Minneapolis

استدلال بر این است که سرگرمی و فضاهای مجازی اینترنتی عموماً به تقلیل سرمایه اجتماعی، انزوا و بریدگی از مشارکت‌های محسوس و عینی (کرات و همکاران، ۱۹۹۸)، تغییر روابط از اجتماعات و گروه‌های آشنا به اجتماعات شبکه‌ای (مافلوسی، ۱۹۹۶؛ ولمن، ۲۰۰۱)، سوگیری جوانان به سوی آموزش موزاییکی (راشکوف، ۲۰۰۲) و نیز قطعه‌قطعه شدن افراطی سلیقه‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها و در نتیجه توده‌وار سازی می‌انجامد (شیلز، ۱۹۶۳ و نیومن، ۱۹۹۱؛ به نقل از ساروخانی و همکاران، ۱۳۸۸).

مدل نظری تحقیق

روش تحقیق

روش از نوع پیمایشی با طرح تحقیق مقطعی^۱ است. هم چنین از آن جا که در این پژوهش، رابطه بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و ایجاد رفتارهای پرخطر بررسی می‌شود، طرح پژوهش از نوع همبستگی است.

1 Cross-Sectional

جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش، شامل دانشجویان دختر و پسر درحال تحصیل در مقطع کارشناسی دانشگاه پیام نور شهرستان گنبدکاووس است (۲۰۰۰ نفر). حجم نمونه آماری این پژوهش از طریق فرمول کوکران ۳۱۳ برآورد گردید.

ابزار جمع آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز در تحقیق حاضر از سه طریق استفاده از پرسشنامه شامل پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی مجازی، پرسشنامه استاندارد رفتارهای پرخطر و نیز تکنیک مصاحبه و استفاده از داده‌های ثانویه جمع آوری شده است.

روش تحلیل داده‌ها

برای پردازش اطلاعات از نرم افزار آماری SPSS و از آماری توصیفی و استنباطی به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات استفاده گردید.

اعتبار ۱ و روایی ۲

پرسش‌نامه رفتارهای پرخطر با اقتباس از پرسشنامه‌ی مرکز پیشگیری از رفتارهای پرخطر (مرکز مدیریت بیماری‌ها، ۲۰۰۸-۲۰۱۵) طراحی و تنظیم شده است (محمدخانی، ۱۳۸۵-۱۳۹۵). این ابزار شامل دو بخش جمعیت شناختی و رفتارهای پرخطر است که میزان شیوع رفتارهای پرخطر مانند مصرف سیگار، مشروبات الکلی، مواد روان گردان، پرخاشگری، احساس غمگینی، فکر و اقدام به خودکشی، فرار از منزل و مدرسه و ارتباط با جنس مخالف را ارزیابی می‌کند. این پرسشنامه سه نوع الگوی شیوع رفتارهای پرخطر را شامل شیوع در طول عمر، ۱۲ ماه گذشته و یک ماه اخیر و نیز تمایل به مصرف مواد در آینده را ارزیابی می‌کند. محمدخانی (۱۳۸۶) پایایی آن را ۸۷/۰ گزارش کرده است (محمدخانی، ۱۳۸۵). آزرمی و محمدخانی (۱۳۸۸) پایایی آن را با روش آلفای کرونباخ ۸۲/۰ گزارش کرده‌اند. ضریب همسانی درونی آن در پژوهش عنبری و محمدخانی (۱۳۸۹) بر اساس آلفای کرونباخ ۸۷/۰ بدست آمد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه رفتارهای پرخطر، ۰/۷۶ و پرسشنامه شبکه‌های اجتماعی مجازی نیز ۰/۸۲ بدست آمد.

یافته های تحقیق

یافته‌های این پژوهش نشان دادند ۴۶۸ درصد از کاربران شبکه‌های اجتماعی مجازی پسر و ۳۱۰ درصد دختر هستند و کل پاسخگویان ۳۱۳ نفر بوده‌اند. بیشترین میزان پاسخگو در بازه سنی ۱۸ تا ۲۱

1 validity
2 reliability

سال (۵.۶۵) بوده است و مابقی پاسخگویان ۳۰ سال و بالاتر (۷.۳۰) بوده اند. در بین کل پاسخگویان، رشته علوم تربیتی با ۷.۱۳ درصد بیشترین میزان پاسخگویی را داشته است (۲.۱۶ درصد مرد و ۶.۱۲ درصد زن)، کل پاسخگویان در یکی از شبکه‌های اجتماعی مجازی عضویت داشته اند. شبکه اجتماعی مجازی تلگرام با ۸.۸۸ درصد، محبوب‌ترین شبکه و بعد از آن اینستاگرام با ۹.۹ درصد در صدر علاقه پاسخگویان بوده است. ۱۷۲ نفر از پاسخگویان (۵.۵۵ درصد) از شبکه اجتماعی مجازی تلگرام استفاده می‌کنند. از کل پاسخگویان ۲ نفر (۰.۶ درصد) از اینستاگرام استفاده می‌کردند.

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول شماره ۱. نتایج آزمون فرضیه اول و مقدار ضریب همبستگی پیرسون

ضریب همبستگی پیرسون		خی دو		سایر شبکه‌ها	تلگرام - اینستاگرام	تویتر	اینستاگرام	تلگرام	مستقل	
									زیاد	وابسته
sig	۷	sig	۷							
۰.۰۰۰	۱۴۲.	۰.۰۰۰	۱۱.۰۳۸	۲	۱۰	۰	۱	۱۵	زیاد	انحراف جنسی
				۶	۷۷	۰	۱	۳۰	متوسط	
				۶	۴۹	۱	۰	۱۷	پایین	
۲۷۵				۱۴	۸۶	۱	۲	۱۷۲	کل	
۰.۰۰۰	۱۰۶.	۰.۰۰۰	۶.۱۳۱	۰	۰	۰	۰	۱	زیاد	خودکشی
				۰	۴	۰	۰	۱	متوسط	
				۱۴	۸۲	۱	۲	۱۷۰	پایین	
۲۷۵				۱۴	۸۶	۱	۲	۱۷۲	کل	
۰.۰۰۰	۳۹۹.	۰.۰۰۰	۸۷.۵۴۸	۱	۰	۰	۰	۰	زیاد	خشونت
				۰	۱	۰	۱	۰	متوسط	
				۱۳	۸۵	۱	۱	۱۷۲	پایین	
۲۷۵				۱۴	۸۶	۱	۲	۱۷۲	کل	
۰.۰۰۰	۲۴۴.	۰.۰۰۰	۳۱.۹۱۹	۲	۲	۰	۰	۳	زیاد	مصرف مواد مخدر
				۵	۹	۰	۱	۷	متوسط	
				۷	۷۵	۰	۱	۱۵۶	پایین	
۲۶۸				۱۴	۸۶	۰	۲	۱۶۶	کل	

نتایج جدول فوق بیانگر آن است که بین استفاده از شبکه اجتماعی مجازی و وقوع رفتار پرخطر (انحراف جنسی و خودکشی) با توجه به مقدار معنی‌داری (۰.۰۲۰ برای انحراف جنسی و ۰.۰۰۰ برای خودکشی) رابطه‌ای وجود ندارد (مقادیر کمتر یا مساوی ۰.۰۵). اما در دو رفتار پرخطر خشونت و مصرف مواد مخدر این رابطه معنادار بوده است. به طوری که مقدار معنی‌داری در هر دو رفتار ۰.۰۰۰ شده است. با توجه به مقدار ضریب همبستگی شدت این دو رفتار پرخطر متوسط رو به پایین می‌باشد (برای متغیر خشونت مقدار ضریب ۰.۳۹ و برای متغیر مصرف مواد مخدر، مقدار ضریب ۰.۲۴ می‌باشد). در بین دو متغیر دارای سطح معنی‌داری زیر ۰.۰۵ (خشونت و مصرف مواد مخدر) درگرایش به انجام رفتار پرخطر مصرف مواد مخدر، شبکه اجتماعی مجازی تلگرام از سایر شبکه‌ها، بیشترین تاثیر را داشته است اما در داخل خود همین شبکه، ۱۵۶ نفر از کل پاسخگویان (از ۱۶۶ نفر) معتقدند که استفاده

از تلگرام، تاثیر پايینی در گرایش به مصرف مواد مخدر داشته است. این حکایت از رابطه ضعیف بین این دو متغیر دارد ($c=24.0$).
 با تبدیل مولفه های رفتار پرخطر به یک مقیاس به نام (مقیاس رفتار پرخطر) نتایج بصورت جدول شماره ۲ نمودار گردید:
 فرضیه ۲: . به نظر می رسد بین نوع شبکه اجتماعی مجازی مورد استفاده و وقوع رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۲. رابطه بین نوع شبکه اجتماعی مجازی با وقوع رفتار پرخطر

ضریب همبستگی پیرسون		خی دو		سایر شبکه‌ها	تلگرام - اینستاگرام	اینستاگرام	تلگرام	مستقل	
								وابسته	
sig	۷	sig	۷					زیاد	رفتار پرخطر
...	۲۲۸.	...	۲۷. ۸۴۷	۳	۴	۱	۴	۱۵	
				۲	۱۴	۱	۱۴۷	پایین	
				۹	۶۸	۰	۱۶۶	کل	
۲۶۸				۱۴	۸۶	۲	۱۶۶		

نتایج جدول شماره ۲ نشان می دهد که بین نوع شبکه اجتماعی و وقوع رفتار پرخطر رابطه معناداری وجود دارد ($sig=0.000$). اما شدت این رابطه بسیار ضعیف می باشد ($c=.228$). این جدول بیانگر آن است که در بین دو شبکه تلگرام و اینستاگرام، افرادی که وقوع رفتار پرخطر را با استفاده از این شبکه‌ها احساس کرده اند، در تلگرام بیشتر از اینستاگرام بوده است. این میزان در اینستاگرام کمترین افراد و در تلگرام بیشترین افراد را در برداشته است. اگر به درون هر شبکه اجتماعی مجازی نگاه بیندازیم می توانیم چنین استنباط کنیم که ۱۴۷ نفر از کل پاسخگویان (از ۱۶۶ نفر) استفاده از تلگرام را در ایجاد رفتار پرخطر را، پایین قلمداد کرده اند، ۱۵ نفر در استفاده از آن را در گرایش به رفتار پرخطر متوسط دانسته‌اند و ۴ نفر استفاده از آن را در ایجاد رفتار پرخطر زیاد قلمداد کرده اند. و این خود حکایت از ضعیف بودن این رابطه می کند ($c=.228$).

فرضیه ۳: بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۳. رابطه بین میزان استفاده از شبکه اجتماعی مجازی با وقوع رفتار پرخطر

		میزان استفاده از شبکه	رفتار پرخطر
Spearman's rho	میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی	همبستگی	۱۸۲.۰
		معنی داری	۰.۰۱
		تعداد	۳۱۳
	رفتار پرخطر	همبستگی	۱۸۲.۰**
		معنی داری	۰.۰۱
		تعداد	۳۰۲

جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که بین دو متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و رفتار پرخطر با توجه به مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن (۱۸۲.۰) و سطح خطای کوچکتر از ۰.۰۱ رابطه آماری معنی داری وجود دارد. بدین معنی که هرچه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بیشتر بوده است، وقوع رفتار پرخطر بیشتر اتفاق افتاده است. از طرف دیگر میزان رابطه بین دو متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و رفتار پرخطر بسیار زیاد است (۱۸۲.۰).

فرضیه ۴: عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند رفتارهای پرخطر را پیش بینی کند. از آن جا که متغیر وابسته (وقوع رفتار پرخطر) در سطح سنجش ترتیبی (رفتار پرخطر بالا، متوسط، پایین) می‌باشد و متغیر مستقل عامل (عضویت در شبکه مجازی) در سطح اسمی و متغیر مستقل کووریت (میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی) در سطح فاصله ای می‌باشند. از روش رگرسیون ترتیبی (که بدل رگرسیون لجستیک برای متغیر وابسته ترتیبی است) استفاده شده است. جدول شماره ۴ نتایج آزمون نسبت احتمال مدل را نشان می‌دهد. نتایج این جدول نشان می‌دهد که با توجه به معنی داری مقدار کای اسکوئر (۱۰/۷۲۷) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ می‌توان چنین نتیجه گرفت که مدل نهایی توانسته است مدل صفر را منتفی کند. به عبارتی می‌توانیم پی ببریم که مدل رگرسیونی یک مدل مناسبی است و متغیرهای مستقل به خوبی قادرند تغییرات متغیر وابسته را تبیین کنند.

جدول شماره ۴. نتایج آزمون نسبت احتمال مدل

مدل	لایکلی هود	کای اسکوئر	درجه آزادی	معنی داری
Intercept Only	۳۷۶.۴۴	۷۲۷.۱۰	۱	۰.۰۱
Final	۶۴۹.۳۳			

Link function: Complementary Log-log .

جدول شماره ۵ نتایج آزمون نکویی برازش را به ما نشان می‌دهد. این جدول به ما کمک می‌کند تا پی ببریم که چه مقدار نسبت درست نمایی برای بدست آوردن یک مدل خوب مناسب است. این جدول نتایج دو آماره کای اسکوئر پیرسون و کای اسکوئر انحراف را نشان می‌دهد. اگر سطح معنی داری این دو آماره بیشتر از ۰/۰۵ باشد در آن صورت نتیجه می‌گیریم که مقادیر متغیر وابسته و متغیرهای مستقل تناسب خوبی با هم دارند و مدل خوبی است. جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که سطح معنی داری هر دو آماره کای اسکوئر پیرسون و انحراف معیار بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد. از این رو مدل رگرسیونی مدل مناسبی است و متغیرهای مستقل به خوبی قادرند تغییرات متغیر وابسته را پیش بینی کنند.

جدول شماره ۵. نتایج آزمون نکویی برازش

معنی داری	درجه آزادی	کای اسکوئر	آزمون
۳۵۷.۰	۵	۵۰۹.۵	پیرسون
۱۷۰.۰	۵	۷۵۴.۷	انحراف

Link function: Complementary Log-log

جدول شماره ۵ مقادیر آماره‌های ضریب تعیین پژوه (شامل سه ضریب تعیین کاکس و نل، نیجل کرک و مک فادن) را نشان می‌دهد. که تقریب ضریب تعیین در رگرسیون خطی هستند. این ضریب مقادیر بین صفر و یک است. هرچه مقدار آن به یک نزدیک تر شود نشان می‌دهد که نقش متغیرهای مستقل در تبیین واریانس متغیر وابسته زیاد تر است و برعکس، مقادیر پایین آن دلالت بر نقش ضعیف و کم متغیرها در این امر دارد. جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که مقادیر هر سه آماره مربوط به ضریب تعیین پژوه فاصله زیادی با یک دارند و توانسته اند تنها بین ۲/۹ تا ۵ درصد از واریانس وقوع رفتارهای پرخطر را در بین دانشجویان تبیین کنند. به عبارتی میزان بسیار کمی از واریانس پارامتر وقوع رفتارهای پرخطر توسط مدل مورد نظر تبیین شده و بیشترین میزان این واریانس تحت تاثیر دیگر پارامترهایی است که در مدل نیامده اند.

جدول شماره ۵. مقادیر آماره‌های ضریب تعیین پژوه

۰.۳۵	Cox and Snell
۰.۵۰	Nagelkerke
۰.۲۹	McFadden

Link function: complementary Log-log

جدول شماره ۶ نتایج ضرایب برآورد شده مدل رگرسیونی را نشان می‌دهد. که به دوصورت عنوان می‌شود. ۱. برآوردهایی که با برجسب Threshold مشخص شده اند، معادل عرض از مبدا هستند و میزان متغیر وابسته را زمانی که هنوز هیچ متغیر مستقلی وارد مدل نشده است، نشان می‌دهند. همان

طوری که در جدول شماره ۶ ملاحظه می‌شود، در این برآوردها، تعداد طبقات متغیر وقوع رفتارهای پرخطر از سه طبقه به دو طبقه کاهش یافت. چرا که در دستور رگرسیون ترتیبی، طبقه آخر متغیر وابسته به عنوان طبقه مرجع برای بررسی احتمالات تغییر در متغیر وابسته به ازای تغییر در متغیرهای مستقل در نظر گرفته می‌شود. ۲. برآوردهایی که با برچسب Location مشخص شده‌اند. برآوردهایی هستند که ما علاقمند به بررسی آن‌ها هستیم. این برآوردها در واقع ضرایب رگرسیونی هریک از متغیرهای مستقل هستند. همانطور که در جدول شماره ۶ ملاحظه می‌شود، تاثیر متغیر q47 (میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی) بر وقوع رفتارهای پرخطر در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ معنی دار است. هم چنین ضریب و جهت این متغیر مثبت است. یعنی همراه با افزایش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، احتمال افزایش وقوع رفتارهای پرخطر افزایش می‌یابد. برای مشخص کردن سهم هر متغیر بایستی از مقادیر Estimate استفاده کرد. طبق جدول شماره ۶ مقدار برآورد متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برابر است با ۰/۱۹۳ و این نشان می‌دهد که با فرض ثابت ماندن تاثیر تمامی متغیرهای مدل، افزایش یک واحد در متغیر مستقل میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، با افزایش ۰/۱۹۳ واحد در نسبت‌های لگاریتم متغیر وابسته همراه خواهد بود. به عبارتی احتمال وقوع رفتار پرخطر به اندازه ۰/۱۹۳ افزایش می‌یابد. به عبارتی آن دسته از افرادی که میزان بیشتری از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده کرده‌اند. احتمال بیشتری می‌رود که در طبقات بالای رفتارهای پرخطر قرار گیرند تا آن دسته از افرادی که به میزان کمتری از این شبکه‌ها استفاده می‌کند.

جدول شماره ۶. ضرایب برآورد شده مدل رگرسیونی

معنی داری	تخمین	آستانه
۰۰۰ .۰	۰۱۶ .۱	رفتار پر خطر
۰۰۰ .۰	۶۲۵ .۱	رفتار پر خطر
۰۰۲ .۰	۱۹۳ .۰	سوال ۴۷

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های این پژوهش نشان دادند ۴۶۸ درصد از کاربران شبکه‌های اجتماعی مجازی پسر و ۳۱۶ درصد دختر هستند و کل پاسخگویان ۳۱۳ نفر بوده‌اند. بیشترین میزان پاسخگو در بازه سنی ۱۸ تا ۲۱ سال (۵۶۵) بوده است و مابقی پاسخگویان ۳۰ سال و بالاتر (۷۳۰) بوده‌اند. در بین کل پاسخگویان، رشته علوم تربیتی با ۷۱۳ درصد بیشترین میزان پاسخگویی را داشته است (۲۱۶ درصد مرد و ۱۲۶ درصد زن)، کل پاسخگویان در یکی از شبکه‌های اجتماعی مجازی عضویت داشته‌اند. شبکه اجتماعی مجازی تلگرام با ۸۸ درصد، محبوب‌ترین شبکه و بعد از آن اینستاگرام با ۹۰۹ درصد علاقه پاسخگویان بوده است. ۱۷۲ نفر از پاسخگویان (۵۵۵ درصد) از شبکه اجتماعی مجازی تلگرام استفاده می‌کنند. از کل پاسخگویان ۲ نفر (۰ درصد) از اینستاگرام استفاده می‌کردند.

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه معنی داری وجود دارد. بین استفاده از شبکه اجتماعی مجازی و وقوع رفتار پرخطر (انحراف جنسی و خودکشی) با توجه به مقدار معنی داری (۰.۰۲ برای انحراف جنسی و ۰.۰۶۲ برای خودکشی) رابطه ای وجود ندارد (مقادیر کمتر یا مساوی ۰.۰۵). اما در دو رفتار پرخطر خشونت و مصرف مواد مخدر این رابطه معنادار بوده است. در بین دو متغیر دارای سطح معنی داری زیر ۰.۰۵ (خشونت و مصرف مواد مخدر) درگرایش به انجام رفتار پرخطر مصرف مواد مخدر، شبکه اجتماعی مجازی تلگرام از سایر شبکه‌ها، بیشترین تاثیر را داشته است اما در داخل خود همین شبکه، ۱۵۶ نفر از کل پاسخگویان (از ۱۶۶ نفر) معتقدند که استفاده از تلگرام، تاثیر پایینی در گرایش به مصرف مواد مخدر داشته است.

در تبیین این فرضیه باید گفت بخشی از محتوی فضای مجازی نشر خشونت، مصرف و خرید و فروش مواد مخدر است. مصرف مواد مخدر، خشونت و رفتارهای جنسی عامل بسیاری از مرگ و میرهای سنین نوجوانی و اوایل بزرگسالی است (لیند برگ ۱، بوگست ۲ و ویلیامز، ۲۰۰۰؛ به نقل از زاده محمدی و احمد آبادی، ۱۳۸۸). مصرف الکل، قتل، خودکشی، تجاوز، رفتارهای جنسی خارج از ازدواج، تخریب اموال عمومی و مصرف مواد مخدر، از جمله رفتارهای پرخطر محسوب می‌شوند که بروز هر یک از این رفتارها در فرد، پیش بینی کننده قوی سایر رفتارها نیز می‌باشد؛ یعنی با درگیری در هر یک از این رفتارها مانند مشروب خواری یا مصرف مواد مخدر، احتمال ارتکاب سایر رفتارهای پرخطر نیز افزایش می‌یابد (زاده محمدی و احمد آبادی، ۱۳۸۷).

حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی، ممکن است زمینه ساز گرایش به برخی از رفتارهای پرخطر به ویژه برای دختران جوان شود. در واقع، با لحاظ کردن شبکه‌های اجتماعی مجازی به عنوان نوعی از رسانه‌های نوظهور، در تبیین تأثیر آن بر گرایش به رفتارهای پرخطر، می‌توان به دیدگاه ارونسون (۱۳۹۰) درباره نقش رسانه‌ها در افزایش پرخاشگری اشاره کرد که بیان می‌دارد فراوانی رفتارهای پرخاشگرانه در رسانه‌ها، برای فرد این باور را رقم می‌زند که اگر دیگران این عمل را انجام می‌دهند، من هم می‌توانم انجام دهم و حتی فرد دنیا را سرشار از این گونه رفتارهای مخاطره آمیز می‌بیند و علاوه بر این، حساسیت کمتری به انجام آن‌ها از خود نشانی دهد. به نظر می‌رسد این مسأله نه فقط برای پرخاشگری، بلکه برای سایر رفتارهای پرخطر اعم از مصرف مواد، مشروبات الکلی و روابط جنسی و فراتر از آن، روابط آسیب‌زا با جنس مخالف هم کاربرد دارد (مهرابی، محمودی و مولوی، ۱۳۹۵: ۱۱).

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد بین نوع شبکه اجتماعی مجازی مورد استفاده و وقوع رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان رابطه وجود دارد. بین نوع شبکه اجتماعی مجازی و وقوع رفتار پرخطر رابطه معناداری وجود دارد (sig=0.000). در بین دو شبکه تلگرام و اینستاگرام، افرادی که وقوع رفتار پرخطر را با استفاده از این شبکه‌ها احساس کرده اند، در تلگرام بیشتر از اینستاگرام بوده است. این میزان در اینستاگرام کمترین افراد و در تلگرام بیشترین افراد را در برداشته است. اگر به درون هر شبکه اجتماعی مجازی نگاه

بیندازیم می‌توانیم چنین استنباط کنیم که ۱۴۷ نفر از کل پاسخگویان (از ۱۶۶ نفر) استفاده از تلگرام را در ایجاد رفتار پرخطر را، پایین قلمداد کرده اند، ۱۵ نفر در استفاده از آن را در گرایش به رفتار پرخطر متوسط دانسته اند و ۴ نفر استفاده از آن را در ایجاد رفتار پرخطر زیاد قلمداد کرده اند. نتایج با پژوهش خسروی (۱۳۹۵) هم خوان است.

روابط در شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام و تلگرام رابطه معنادار و مثبتی با تعاملات اجتماعی (تعامل با جامعه، تعامل ذهنی) دارد، یعنی با کاهش روابط در شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام و تلگرام، تعاملات اجتماعی (تعامل با جامعه غیر واقعی و وابستگی‌های روانی در تعاملات ذهنی در شبکه‌های اجتماعی) کاهش می‌یابد و بر عکس. روابط در شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام و تلگرام رابطه معنادار و منفی با تعاملات اجتماعی (تعامل فردی) دارد، یعنی با کاهش روابط در شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام و تلگرام، تعاملات اجتماعی (تعامل فردی مانند روابط خانوادگی) افزایش می‌یابد (اطهری و یغموری، ۱۳۹۵: ۱۸۶-۱۸۵).

فرضیه ۳: بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه معنی داری وجود دارد. بین دو متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و رفتار پرخطر با توجه به مقدار ضریب همبستگی اسپیرمن (۰.۱۸۲) و سطح خطای کوچکتر از ۰.۰۱ رابطه آماری معنی داری بین دو متغیر فوق وجود دارد. نتایج با پژوهش خسروی (۱۳۹۵) هم خوان است.

اما عامل مؤثر دیگر، در تبیین گرایش به رفتارهای پرخطر استفاده از رسانه‌ها است، به طوری که اختصاصاً استفاده بیشتر از فضاهای اجتماعی مجازی، با گرایش بیشتر همراه است. این نتایج با نتایج مطالعات عبدی (۱۳۹۲)، قنبری و رمضانخانی (۱۳۸۶)، ویکفیلد (۲۰۰۳) و هولتز و اپل (۲۰۱۱) همخوانی دارد. در واقع، شبکه‌های اجتماعی تحت موبایل اشاره به گستره‌ای از شبکه‌های اجتماعی دارد که در آن افراد علاقه مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خودشان را با دیگران به اشتراک می‌گذارند و دیگران هم این افکار و فعالیت‌ها را با آنان سهیم می‌شوند؛ ارتباط اینترنتی در این شبکه‌ها با موبایل، تبلت صورت می‌گیرد (لو، یو، گنو و ژو، ۲۰۱۴).

فرضیه ۴: عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند رفتارهای پرخطر را پیش بینی کند. از آن جا که متغیر وابسته (وقوع رفتار پرخطر) در سطح سنجش ترتیبی (رفتار پرخطر بالا، متوسط، پایین) می‌باشد و متغیر مستقل عامل (عضویت در شبکه مجازی) در سطح اسمی و متغیر مستقل کووریت (میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی) در سطح فاصله‌ای می‌باشند. از روش رگرسیون ترتیبی (که بدل رگرسیون لجستیک برای متغیر وابسته ترتیبی است) استفاده شده است. نتایج آزمون نسبت احتمال مدل را نشان می‌دهد. نتایج این جدول نشان می‌دهد که با توجه به معنی داری مقدار کای اسکوئر (۱۰/۲۲۷) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱ می‌توان چنین نتیجه گرفت که مدل نهایی توانسته است مدل صفر را منتفی کند.

نتایج آزمون نکویی برازش به ما نشان می‌دهد. که سطح معنی داری هر دو آماره کای اسکوئر پیرسون و انحراف معیار بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد. از این رو مدل رگرسیونی مدل مناسبی است و متغیرهای مستقل

به خوبی قادرند تغییرات متغیر وابسته را پیش بینی کنند. مقدار برآورد متغیر میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی برابر است با ۰/۱۹۳ و این نشان می‌دهد که با فرض ثابت ماندن تاثیر تمامی متغیرهای مدل، افزایش یک واحد در متغیر مستقل میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، با افزایش ۰/۱۹۳ واحد در نسبت‌های لگاریتم متغیر وابسته همراه خواهد بود. به عبارتی احتمال وقوع رفتار پرخطر به اندازه ۰/۱۹۳ افزایش می‌یابد. به عبارتی آن دسته از افرادی که میزان بیشتری از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده کرده‌اند، احتمال بیشتری می‌رود که در طبقات بالای رفتارهای پرخطر قرار گیرند تا آن دسته از افرادی که به میزان کمتری از این شبکه‌ها استفاده می‌کند.

عامل اجتماعی که در گرایش به رفتارهای پرخطر نقش دارد، رسانه‌ها است. رسانه‌ها در گرایش به انواع رفتارهای پرخطر دخیل هستند (قنبری و رمضانخانی، ۱۳۸۶). امروزه رسانه‌ها به شکل گسترده‌ای در زندگی بشر نفوذ کرده‌اند و تأثیر بسزا و تعیین کننده‌ای در جهت دهی افکار عمومی دارند (دانش، ۱۳۸۸). رسانه‌ها از یک سو توانایی تشدید احساس ناامنی، ترویج بزهکاری و تشویق افراد مستعد ارتکاب جرم را دارند و از سوی دیگر با ایفای نقش اطلاع رسانی مسؤولانه و ترویج الگوهای زندگی سالم، در کاهش وقوع جرم و تأمین احساس امنیت مؤثرند (فرجی‌ها، ۱۳۸۵). برخی از پژوهشگران بر این باورند که یکی از عوامل اصلی بروز خشونت در جامعه، گسترش نمایش خشونت از تلویزیون و فراوانی سی دی‌های حاوی صحنه‌های کشتار و زد و خوردها و ماجراهای خونین است.

پژوهشگران بین انحرافات اجتماعی دیگر از جمله اعتیاد، سرقت و راهزنی و تماشای برنامه خشونت آمیز تلویزیونی رابطه یافته‌اند (قنبری و رمضانخانی، ۱۳۸۶). برنامه‌های تلویزیون که مصرف دکانیات را به تصویر می‌کشند، ممکن است موجب تشویق نوجوانان به سیگار کشیدن شوند. همان‌طور که برخی از مطالعات بین افزایش سیگار کشیدن در جوانان و نمایش صحنه‌های کشیدن سیگار در فیلم‌ها ارتباط یافتند (ویکفیلد، ۲۰۰۳). هم‌چنین رسانه‌ها ممکن است در ترویج فعالیت‌های جنسی نوجوانان نقش داشته باشند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد نوجوانانی که بیشتر برنامه‌های با محتوای جنسی را تماشا می‌کنند، تمایل به رفتارهای جنسی افراطی دارند و نگرش آنان نسبت به رفتار جنسی قبل از ازدواج مثبت است (اسکوبار، سوسار، کریستین و لایباربارا، ۲۰۰۵). مطالعه‌ی عبدی (۱۳۹۲) هم نشان داد که تماشای ماهواره در افراد متأهل و مجرد به یک میزان نقش زیادی در ایجاد روابط جنسی پرخطر دارد. این در حالی است که امروزه استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی نقش زیادی در گذران اوقات فراغت جوانان ایفا می‌کند و لزوماً بر محتوای آنچه که در این شبکه‌ها در بین نوجوانان و جوانان مبادله می‌شود، نظارتی وجود ندارد. شواهد حاکی از قابل توجه بودن محتوای مبتنی بر لذت‌گرایی غیرقانونی نظیر مضامین جنسی و غیر اخلاقی و حتی تبلیغ برخی مواد غیرقانونی است. به عنوان مثال، منطقی (۱۳۸۶)؛ به نقل از یاسمین نژاد، گل محمدیان و یوسفی، (۱۳۹۱) تصریح می‌کند که اعتیاد به تلفن همراه با مشاهده بیشتر تصاویر مستهجن و غیر اخلاقی همراه است. در این زمینه هولتز و اپل (۲۰۱۱) هم دریافتند تماشای فیلم‌های خشونت آمیز و هم‌چنین انجام بازی‌های آنلاین خشن باعث مشکلات رفتاری بیرونی اعم از خشونت و سرکشی علیه والدین، انجام فعالیت‌های بدنی خطرناک و استرس می‌شود.

بخشی از محتوی فضای مجازی نشر خشونت، مصرف، و خرید و فروش مواد مخدر است. مصرف مواد مخدر، خشونت و رفتارهای جنسی عامل بسیاری از مرگ و میرهای سنین نوجوانی و اوایل بزرگسالی است (لیند برگ ۱، بوگست ۲ و ویلیامز، ۲۰۰۰؛ به نقل از زاده محمدی و احمد آبادی، ۱۳۸۸). مصرف الکل، قتل، خودکشی، تجاوز، رفتارهای جنسی خارج از ازدواج، تخریب اموال عمومی و مصرف مواد مخدر، از جمله رفتارهای پرخطر محسوب می‌شوند که بروز هر یک از این رفتارها در فرد، پیش بینی کننده قوی سایر رفتارها نیز می‌باشد؛ یعنی با درگیری در هر یک از این رفتارها مانند مشروب خواری یا مصرف مواد مخدر، احتمال ارتکاب سایر رفتارهای پرخطر نیز افزایش می‌یابد (زاده محمدی و احمد آبادی، ۱۳۸۷).

پیشنهادات

- از آن جا که بین عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه معنی داری مشاهده شد. کنترل بیشتر پلیس فتا روی شبکه‌های اجتماعی و نظارت خانواده‌ها بر استفاده فرزندان شان از این شبکه‌ها ضروری به نظر می‌رسد.
- هم چنین بین نوع شبکه اجتماعی مجازی مورد استفاده و وقوع رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان رابطه وجود داشت. بنابر این انتخاب صحیح شبکه‌های مجازی از سوی کاربران حائز اهمیت بود و از آن جا شعار سازمان بهداشت جهانی خود مراقبتی است دانشجویان باید مراقبت بیشتری اعمال نمایند.
- از آن جا که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پرخطر رابطه معنی داری وجود داشت. ضروری به نظر می‌رسد دانشجویان مدیریت زمان را به کار گیرند تا صرف وقت زیاد و پرسه زدن در شبکه‌های اجتماعی زمینه انحراف آنان را فراهم نیاورد.
- از آن جا که عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند رفتارهای پرخطر را پیش بینی کند. بنابر این آموزش استفاده صحیح از این تکنولوژی ضروری بوده و هم چنین مناسب خواهد بود پیامدهای ناگوار آن در متن کتاب‌های درسی گنجانده شود. به نظر می‌رسد جای آموزش مهارت‌های زندگی در سیستم آموزشی ما خالی است. در دنیای پر چالش امروز آموزش مهارت‌های زندگی می‌تواند این خلا را پر نماید.

منابع

- آبادینسکی، هووارد (۱۳۸۴) مواد مخدر، نگاه اجمالی، ترجمه جلیل کریمی، صلاح الدین قادری، محمدعلی زکریایی و همکاران، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات مواد مخدر.
- اطهری، اسدالله و یغموری، مریم (۱۳۹۵) تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر تعاملات اجتماعی نوجوانان دختر مدارس غیرانتفاعی آموزش و پرورش منطقه یک تهران، اسلام و علوم اجتماعی، سال ۸، شماره ۱۵: ۱۸۹-۱۶۹.
- ارونسون، الیوت (۱۳۹۰) روانشناسی اجتماعی، ترجمه حسین شکرکن، تهران: انتشارات رشد.
- بخشانی، نورمحمد (۱۳۸۱) پیشگیری و درمان اعتیاد. زاهدان: دانشگاه علوم پزشکی زاهدان. ص ۱۱.

1 Lindberg

2 Boggest

- بشیر، حسن، و افراسیابی، محمدصادق (۱۳۹۱) شبکه های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان: مطالعه موردی بزرگترین جامعه مجازی، تحقیقات فرهنگی ایرانیان، دوره ۵، شماره ۱(۱۷): ۶۰-۳۱.
- بیرشک، بهروز؛ بخشانی، نورمحمد(۱۳۸۲) مشاوره جنسی و نه گفتن در مواقع حساس . تهران: انستیتو روانپزشکی تهران، ص ۶.
- تورن، آن (۱۳۸۰) نقد مدرنیته، ترجمه مرتضی مردی ها، تهران: گام نو.
- ثناگوی محرز، غلامرضا، کرمان ساروی، فرهاد و غربی، محمد (۱۳۸۶) بررسی شیوع مصرف سیگار در دانشجویان آزاد اسلامی واحد زاهدان، دومین کنگره سراسری رفتارهای پر خطر، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- خسروی، مصطفی (۱۳۹۵) بررسی رابطه عضویت در شبکه های اجتماعی مجازی و وقوع رفتارهای پر خطر مطالعه موردی دانشجویان کارشناسی دختر و پسر مشغول به تحصیل در دانشگاه پیام نور، علوم انسانی اسلامی، سال دوم، شماره ۱۸، جلد ۱: ۵۸۰-۵۶۶.
- دانا و هایینی (۲۰۰۲) شبکه دوستان و گرایش به مصرف سیگار به بررسی ماهیت ارتباط با گروه بزهکار همسال(ترجمه باقر ریحانی، ۱۳۹۲)، همایش منطقه ای مواد مخدر، دانشگاه شاه مسعود.
- دانش، پروانه (۱۳۸۸) الگوی مصرف شبکه های ماهواره ای، پیک نور، دوره ۷، شماره ۳: ۱۱-۳.
- ربیعی، علی (۱۳۸۷) رسانه های نوین و بحران هویت، فصلنامه مطالعات ملی، ۹(۴): ۱۷۶-۱۴۹.
- زاده محمدی، علی؛ احمد آبادی، زهره (۱۳۸۷) هم وقوعی رفتارهای پرخطر در بین نوجوانان دبیرستان های شهر تهران: فصلنامه خانواده پژوهی، ۴(۱۳): ۱۰۰-۸۸.
- زاده محمدی، علی؛ احمد آبادی، زهره (۱۳۸۸) بررسی رفتارهای پرخطر در میان نوجوانان، راهکارهایی برای پیشگیری از جرم در محیط خانواده، فصلنامه خانواده پژوهی، ۵(۲۰): ۴۸۵-۴۶۸.
- ساروخانی، باقر؛ توسلی، غلامعباس و سیدعربی نژاد، عزیزه (۱۳۸۸) تاثیر فضاهای مجازی بر کنش اجتماعی جوانان دانشجوی دختر با تاکید بر اینترنت. پژوهش نامه علوم اجتماعی. سال دوم، شماره اول، ۱۵۲-۱۳۱.
- سازمان جهانی بهداشت بهداشت و سلامتی جوانان (۱۳۷۹) ترجمه گیتی کریمخان لویی، زنجان: انتشارات سرانجام.
- سراوانی، سلیمان، ملک کیانی، غلامرضا، هاشم زهی، نورالله و توکلی، الهام (۱۳۸۶) بررسی شیوع رفتارهای در بین دانشجویان پزشکی زاهدان، دومین کنگره سراسری رفتارهای پر خطر، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- سراج زاده، سید حسین و فیضی، ایرج (۱۳۸۶) عوامل اجتماعی مؤثر بر مصرف تریاک و مشروبات الکلی در بین دانشجویان، نامه علوم اجتماعی، دوره جدید، شماره ۳۳: ۱۰۲-۸۱.
- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه (۱۳۸۶) روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه.
- سهرابی، فرامرز؛ اکبری زردخانه، سعید؛ ترقی جاه، صدیقه؛ فلسفی نژاد، محمدرضا؛ یعقوبی، حمید و رضانی، ولی الله (۱۳۸۸) مصرف مواد در دانشجویان دانشگاه های دولتی، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۴، صص ۸۲-۶۵.
- شریف زاده، غلامرضا، میری، محمدرضا و قنودی، فاطمه (۱۳۸۶) بررسی شیوع مواد اعتیاد آور در دانشجویان پسر دانشگاه های بیرجند، اولین همایش سراسری رفتارهای پر خطر، زاهدان، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان.

- شکیبا، منصور، بخشانی، نورمحمد و غیرتی، مهتاب (۱۳۸۶) بررسی خصوصیات شخصیتی دانشجویان سیگاری و غیر سیگاری دانشگاه علوم پزشکی زاهدان، دومین کنگره سراسری رفتارهای پر خطر، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- شمس‌علیزاده، نرگس؛ مقدم، مرضیه؛ محسن پور، بهزاد و رستمی گوران، نرگس (۱۳۸۷) شیوع مصرف مواد در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان، ۱۳(۲): ۲۶-۱۸.
- عاملی، سعیدرضا (۱۳۸۸) شبکه‌های علمی مجازی، تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- علیوردی نیا، اکبر (۱۳۹۳) بررسی وضعیت رفتارهای پرخطر در میان دانشجویان دانشگاه مازندران، فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)، ۷(۳): ۱۵۴-۱۲۳.
- علیوردی نیا، اکبر؛ صالح نژاد، صالح (۱۳۹۰) خودکنترلی، جنسیت و تاثیر آن بر رفتارهای انحرافی فصلنامه، زن در توسعه سیاست، ۹(۴): ۲۶-۵.
- علیوردی نیا، اکبر و همتی، (۱۳۹۲) تحلیل اجتماعی گرایش به مصرف مشروبات الکلی در میان دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران. فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی. ۷: ۱۰۲-۷۷.
- علیوردی نیا، اکبر، رضایی، احمد و پیرو، فریبرز (۱۳۹۰) تحلیل جامعه شناختی گرایش دانشجویان به خودکشی، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره ۴(۴۴): ۱۸-۱.
- فرجی‌ها، محمد (۱۳۸۵) بازتاب رسانه ای جرم، فصلنامه رفاه اجتماعی، دوره ۶، شماره ۲۲: ۸۶-۵۷.
- قنبری، شهلا و رمضانخانی، علی (۱۳۸۶) نقش رسانه‌ها در ترویج رفتارهای مخاطره آمیز، پژوهش‌های ارتباطی، سال چهاردهم، شماره ۴۹: ۱۰۲-۸۷.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۹۰) عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ (ظهور جامعه شبکه ای)، مترجم: احمد علیقلیان و افشین خاکباز، چاپ هفتم، تهران: انتشارات طرح نو.
- گیبینز، جان و ریمر فبو (۱۳۸۸) سیاست پست مدرنیته. ترجمه منصور انصاری. تهران: نشر گام نو.
- عدی، سیروان (۱۳۹۲) آسیب شناسی سریال‌های عامه پسند ماهواره‌ای در جامعه امروز ایران از دید صاحب‌نظران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته علوم ارتباطات، دانشکده صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- ماهر، فرهاد (۱۳۸۳) رفتارهای پرخطر در اوقات فراغت جوانان؛ روندها و الگوها، فصلنامه مطالعات جوانان، دوره ششم: ۱۴۳-۱۱۸.
- مباشری، فرهاد (۱۳۸۴) رفتارهای پرخطر در اوقات فراغت جوانان، اولین همایش سراسری رفتارهای پرخطر، زاهدان، دانشگاه علوم پزشکی زاهدان.
- محمدخانی، شهرام (۱۳۸۹) عوامل خطرساز و حفاظت‌کننده خانوادگی مصرف مواد، نخستین کنگره کشوری پیشگیری از سوء مصرف مواد، تهران، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
- معمار، ثریا؛ عدلی پور، صمد و خاکسار، فائزه (۱۳۹۱) شبکه‌های اجتماعی مجازی و بحران هویت (با تاکید بر بحران هویتی ایران) فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۱(۴): ۱۷۶-۱۵۵.
- مهربانی، حسینی؛ محمودی، فهیمه و مولوی، حسین (۱۳۹۵) پیش‌بینی گرایش به رفتارهای پرخطر بر اساس باورهای دینی، هیجان‌خواهی، آلودگی محیط و رسانه‌ها در دانشجویان دختر، دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، سال هفدهم، شماره ۲(۶۴): ۱۴-۴.
- مهربانی، حسینی؛ کجاف، محمداقبر و مجاهد، عزیزاله (۱۳۸۹) پیش‌بینی رفتار پرخطر براساس هیجان‌خواهی و عوامل جمعیت‌شناختی در دانشجویان دانشگاه اصفهان. مطالعات روانشناختی، ۶(۲): ۱۶۶-۱۴۴.

- میرزایی، الهه (۱۳۸۶) مواد مخدر: عوامل خطرزا و محافظت کننده، دومین کنگره سراسری رفتارهای پر خطر، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- منطقی، مرتضی (۱۳۸۶) راهنمای اولیاء در استفاده فرزندان از فن آوریهای ارتباطی جدید: تلفن همراه، چاپ اول، تهران: نشر عابد.
- ناستی زایی، ناصر (۱۳۸۸) بررسی ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت، طبیب شرق، دوره ۱۱، شماره ۱: ۵۷-۶۳.
- یاسمین نژاد پریسا، گل محمدیان، محسن و یوسفی، ناصر (۱۳۹۱) رابطه سلامت عمومی و استفاده مفرط از تلفن همراه در دانشجویان، دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی، دوره ۱۳، شماره ۱(۴۷): ۶۰-۷۲.
- یوسفی، فرهاد، احمدی، رضا، احمدنژاد، شهرام، شیرمحمدی، الهام و حاتمی، ساناز (۱۳۸۶) بررسی شیوع رفتارهای پر خطر جنسی در دختران ۲۰-۱۲ ساله شهرستان ارومیه، دومین کنگره سراسری رفتارهای پر خطر، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- Akers, R. L. & Cochran, J. K. (1985) "Adolescent Marijuana Use: A Test of Three Theories of Deviant Behavior", *Deviant Behavior*, vol. 6 :323-346 .
- Agnew, R. & Raskin White, H. (1992) A Empirical Test of General strain Theory, *Criminology*, vol 30, Nnumber 4.
- Baker, T. & Piquero, A. R. (2010) "Assessing the Perceived Benefits—Criminal Offending Relationship", *Journal of Criminal Justice*, No 38(5):981-987.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. (2007) Social network site: definition, history, and scholarship, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1): 210-230.
- Boyd D. (2007) why youth social network sites: The role of networked publics in teenage social life. The John D. and Catherine MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. 2007, MIT Press. 142-119.
- Boyer, Ty W. (2006) The development of risk-taking: A multi-perspective review. *Developmental review*, 26(3), 291-345.
- Brezina, T. (1996) Adapting to strain: An Examination of Delinquency Coping Responses, *Criminology* 34, PP. 39 – 60.
- Buelow, M. T. (2005) The influence of cognitive, personality and social variables: predicting changes in Risky Behaviors over a Two – Years Interval. Ohio University: College of Arts and Science.
- Carr Gregg, M. R. C., & Grover, S. R. (2003) *Risk taking behavior of young women in Australia, screening for health risk behaviors. Medical Journal of Australia*, 178: 601- 604.
- Craigs Cheryl L, Bridgette M Bewick, Jan Gill, Fiona O'May & Duncan Radley (2011) UK student alcohol consumption: a cluster analysis of drinking behaviour typologies, *Health Education Journal*, Vol (1): 1- 11.
- Escobar, C. S., Susar, R., Christine, M. & Lowbarbara, J. (2005) Practice and thick stun Patricia, impact of the media on adolescent sexual attitude and behavior. *Journal of Pediatrics*, 116(3): 303-326.
- Gattiker, Urs E, Perlusz, S, Bohmann, K, & Sorensen, C. M. (2001) The virtual community: Building on social structure, relations and trust to achieve value *Our virtual world: The transformation of work, play and life via technology* (166-190): IGI Global.
- Grady, C. Danis, M. Soeken, KL. O'Donnell, P. Taylor, C. Farrar, A. Ulrich, CM. (2008) Does ethics education influence the moral action of practicing nurses and social workers? *Am J Bioeth.* (4): 4-11.
- Holtz, P., & Appel, M. (2011) Internet use and video gaming predict problem behavior in early adolescence, *Journal of Adolescence*, 34(1):49-58.

- Johnston, L. D. ; O'Malley, P. M. & Bachman, J. G. (2002) Monitoring the Future National Survey Results on Drug Use, 1975–2002. Volume 1: Secondary School Students. Bethesda, MD: National Institute on Drug Abuse.
- Irvin, C. E. (1993) Adolescent and risk taking :How are they related ?In N. bell and Bell (Eds). Adolescent and risk taking (pp. 7-28). New bury Park, CA: Sage Publication.
- Jessor, R. (1992) Risk behavior in adolescence: A psychosocial framework for understanding and action. In D. E. Rogers & E. Ginzberg (Eds.), Adolescents at risk: Medical and social perspectives (19-34). Boulder, CO: Westview.
- Kraut, R. , Patterson, M. , Lundmark, V. , Kiesler, S. , Mukophadhyay, T. , & Scherlis, W. (1998) Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? American psychologist, 53(9), 1017.
- Lindberg, L. D. , Boggess, S. , & Williams, S. (2000) Multiple threat: The co-occurrence of teen health risk behaviors. Washington, DC: U. S. Department of Health and Human Services [On-line]. Available: <http://www.urban.org/family/at-risk/-multiplethreats>.
- Lu, X. ; Yu, Zh. ; Guo, B. & Zhou, X. (2014) Predicting the content dissemination trends by repost behavior modeling in mobile social networks, Journal of network and computer applications, 42: 197-207.
- Masten, A. S. (1991) Resilience and development: contributions from the study of children who overcome adversity. Development and Psychopathology, 2(4): 425-444.
- Maffelosi, M. (1996) the times of the tribes, London: sage Nie, N. and Ebring, L. (2000) Internet & Society: A preliminary report standard, CA.
- Marquez, MP, & Galban, N. (2004) *Getting hotter, going wilder? Changes in sexual risk taking behavior among Filipino youth*. Paper presented at the 7th International Conference on Philippine Studies, Leiden, and The Netherlands.
- Papacharissi, Z. (2004) The virtual sphere: The internet az a public sphere, in The information society reader, Edited by Frank Webster. London and New York: Routledge.
- Pempek T. , Yevdokiya A. Yermolayeva, Sandra L. C. (2009) “College Students' Social Networking Experiences on Facebook”, Journal of Applied Developmental Psychology,30: 238–227.
- Praprotnik, T. (2004) “How to Understand Identity in Anonymous, Communication?” Available in: www.hsd.hr/revija/pdf/1-2-2004/01-praprotnik.pdf
- Rensburg, CJ ,Surujlal. (2013) Gender differences related to the health and lifestyle patterns of university students. journal of Interdisciplinary Health Sciences,18(1):1-8.
- Rushkoff, D. (2002) Cyberia: Life in the trenches of hyperspace: Clinamen Press Ltd.
- Siegel, L. & Sienna (1997) Juvenile Delinquency. Six Edition, west Publishing Company. Understanding and Action. In D. E. Rogers & E. Ginzberg (Eds), adolescent at risk: Medical and Social perspectives (19-34). Boulder, CO: Westview.
- Stewart, R. , Moamed, S. , Daet, R. (2002) Strategic implementation of IT/IS projects in construction: A case study. Automation in Construction, 11: 681–694.
- Wakefield, M. , Flay, B. (2003) Appraisal of anti-smoking advertising by youth at risk for regular smoking: a comparative study in the United States. Australia and Britain American. Journal of Public Health, 12(2): 180-199.
- Zukerman, M. (2007) Sensation seeking and risky behavior Washington. American Psychological Association.